

Els autors enceten l'article dient que a l'escola primària els mestres discuteixen més el com s'ha d'ensenyar que el què s'ha d'ensenyar. A partir d'aquesta realitat, fan àmplies reflexions sobre el que ells creuen que s'ha d'ensenyar a l'escola primària en aquests moments.

Què s'ha d'ensenyar a la primària?

Els mestres ens plantegem molts cops com ensenyem. Són llargues discussions dels equips, s'escriuen en el PCC del centre, però poques vegades discutim què hem d'ensenyar, perquè pensem que el que cal ensenyar, ja ens ho dirà l'Administració. Nosaltres ja decidim el com, i molts cops fins i tot arribar a acords de claustre és difícil.

**Gemma
Heras
Quim Làzaro**

Mestres de
primària

L'educació s'inicia el dia que neixes i entres a formar part d'una família i un entorn. A l'escola bressol es comencen a posar els fonaments per fer sòlida l'educació del ciutadà del futur que ha de completar en el pas per l'escola obligatòria (primària i secundària).

Convé que el nen vingui feliç a l'escola, i per això cal proporcionar-li un espai obert, en el qual se senti representat, on pugui opinar de les coses que passen, on aprengui a conviure amb els seus companys i adults que l'acompanyaran en el transcurs dels seus aprenentatges, que l'escolten i que li treuen els coneixements que ell ja sap de moltes coses que ha d'aprendre. L'escola ha de facilitar que el nen s'expressi, es comuniqui, que escolti, compregui i conegui diferents maneres d'entendre les coses, convé que sigui xafarder, que estigui encuriós per saber fer anar les màquines de vídeo, els ordinadors, els televisors... i trobi facilitat per anar omplint aquests instruments amb els continguts de les diferents àrees que es treballen a l'escola.

Si hi pensem una mica, veurem que el moll de l'os està en allò que ensenyem. Així cal seleccionar els continguts, no solament per tipologies, conceptuals, procedimentals i actitudinals, sinó també veure quines disciplines han de tenir prioritat per sobre d'altres, el temps de dedicació a cadascuna, i si filem molt més prim, triar aquells continguts que són funcionals per a l'educació que volem donar als nostres alumnes. Ens hem plantejat si en el món que vivim és molt important reduir a comú denominador, saber què és un morfema, saber-se mil i una llistes de noms de memòria... i així anar fent? Molts cops estem ensenyant els nostres alumnes i ens plantejem: per què ho faig? Perquè no tinguin problemes a la secundària? Per anar a un concurs de la tele? Per tenir «cultureta»? No ho sabem, però ho anem fent, perquè el sistema sembla intocable, ens costa moure l'esquelet vertebrador dels coneixements, i malgrat això sabem que cada dia el món és més dinàmic i l'escola encara ensenya allò que sovint servirà per a molt poc, potser per a res, però els canvis sempre són difícils i més si volen remoure els nostres fonaments. Pensem, però, que tenim molt de guanyat.

Algunes reflexions que creiem importants sobre el que cal ensenyar a l'escola de primària

1. Des de l'aplicació de la reforma, en l'educació obligatòria, i molt més a la primària, sabem que la nostra finalitat és educar ciutadans, fer persones autònomes i responsables, no com abans quan la pressió del sistema ens feia preparar nens i nenes per al BUP i nois i noies per a la universitat, i els que no se'n sortien anaven a la via marginal de la FP o sortien ràpidament del sistema educatiu. Ara hem aconseguit un ensenyament per a tots fins als setze anys. El nostre repte és que allò que ensenyem sigui motivador, útil i entenedor per als nostres alumnes, els quals ara tenim tots junts, ja era hora! I podem adaptar el que ensenyem als diferents nivells que hi ha en un grup classe. Aquest és un dels reptes més importants de com ensenyem. Si ho fem d'una manera integradora, no homogeneïtzadora, i engrescadora, els resultats són del tot positius.

2. Els centres educatius, com sempre mancats de l'autonomia necessària per al funcionament òptim, tenen també des de l'aplicació de la reforma més autonomia per establir els continguts que volen

ensenyar. Ja sabem que hi ha uns mínims, però tots sabem que són molt bàsics i que el segon i tercer nivell de concreció del disseny curricular és competència dels centres i que molts cops el que fan els claustres és copiar o adaptar els models orientatius que el Departament i les editorials han creat, però hi ha molt camí a fer.

3. L'escola és un centre educatiu, no solament instructiu, i molt sovint els que estem a dins no ens ho acabem de creure. La pressió social fa que moltes vegades els pares ens demanin més i més feines de «matxaca», mil fulls de restes, divisions amb dues xifres al divisor, molts decimals, dictats i més dictats, llistats memorístics... i per l'altre costat moltes famílies el que volen es desentendre's del seu paper d'educadors i traspassen a l'escola totes les seves responsabilitats: els hem d'ensenyar educació vial, cuina i mil coses que no és que l'escola no ha de fer, sinó que l'escola ho ha de fer conjuntament amb les famílies. Aquest és un dels nostres grans reptes, compartir el que ensenyem amb els pares, fer que es complementin i encaixin les coses que cada un fa al seu espai i temps educatiu; per això és molt important implicar els pares en el projecte educatiu de l'escola. No té gaire sentit que els pares critiquin davant dels seus fills allò que els mestres fem a l'escola. Per tot això és molt important que el que fem a l'escola sigui clar i transparent i arribi a totes les famílies, que el model de cada

22 Què s'ha d'aprendre a l'escola primària?

escola no sigui igual, com cada família no ho és. Volem que els pares triïn l'escola que creuen que està més a prop de la seva manera d'entendre l'educació; l'autonomia dels centres ha d'arribar a trobar models educatius que, amb un mateix comú denominador, donin possibilitats d'escollir a les famílies.

4. Ens hem plantejat molts cops que el que ensenyem no té sentit en el món que vivim? Hi ha mil coses de les que fem que molts dels nostres alumnes no les faran servir mai a la seva vida, perquè només serveixen per progressar dins el sistema educatiu. Jo no recordo haver aplicat mai a la vida divisions amb decimals al divisor, mai, ni operat amb fraccions, ni conjugat verbs regulars i irregulars, ni tantes i tantes coses que ensenyem i no utilitzem mai, però tots sabem que hi ha mil coses que en el món actual són bàsiques per viure, i per a aquestes l'escola no té mai temps per ensenyar-les, moltes vegades, perquè els programes que fem ja no permeten introduir més coneixements nous –estan saturats–, altres, perquè els mestres no tenim seguretat per ensenyar coses noves. Ens costa molt introduir canvis, tenim sempre por, ens costa fer un aprenentatge viu i dinàmic. Costa molt d'introduir a les escoles el món de la informàtica i les noves tecnologies, i tots estem d'acord que és la clau del futur dels nostres alumnes, però... «a tal escola hi ha un “pirat” dels ordinadors, i gràcies a ell...» moltes escoles que tenen la sort de tenir un «pirat» d'aquest van fent i a d'altres els costa molt tirar endavant tot el món de les noves tecnologies (informàtica, audiovisuals...).

5. El repte de les escoles de primària és educar per a la vida, fer persones responsables, autònomes, crítiques, que sàpiguen viure en l'entorn que tenen, no magatzems mòbils de conceptes. Volem educar per a la vida, no per al batxillerat, ni per a la selectivitat, ni per a la universitat. S'ha acabat d'uniformar l'educació cap a un únic camí: un nen pot ser molt feliç i molt savi sense saber analitzar una frase composta o sense saber la solució de l'equació de segon grau; un nen pot ser feliç pintant, fent teatre, fent esport, sentint-se útil a l'escola, tenint-hi petites responsabilitats, a casa, desenvolupant mil i una capacitat que molts cops nosaltres sense voler hem posat en segon lloc. El paper de l'escola ha de ser trobar el difícil equilibri per poder donar a cada nen allò que de veritat necessita, allò que el motiva i hi troba sentit. Hi ha nens que es diverteixen resolent problemes, n'hi ha que ho fan fent esport, n'hi ha que ho fan tocant un instrument, altres llegint

novel·les. Potser hem d'estar més oberts al que hem d'ensenyar i possibilitar un currículum més obert, més flexible, més funcional. Potser ens trobaríem amb menys fracàs escolar, amb més motivació per anar a l'escola i amb nens i nenes més feliços, si veiessin que estan aprenent allò que poden aprendre, que els serveix per a la seva pràctica diària i també per al seu futur, no allò que nosaltres volem que tant si com no aprenguin.

6. I per aconseguir educar nens i nenes com a persones, a les escoles de primària el que cal fer és sobretot donar prioritat als coneixements actitudinals i procedimentals. Això no vol dir no ensenyar conceptes; vol dir subordinar-los als actitudinals i procedimentals. Aquesta ha estat, per a molts mestres, la clau per veure que la seva tasca educativa tenia una resposta positiva en els seus alumnes. Els qui ho hem aplicat estem convençuts d'haver trobat el fil que ens porta a canviar moltes coses del treball diari de l'aula, però també veiem com els nens i les nenes van aprenent cada cop més i es troben més a gust amb el que fan a l'escola. Hi ha mil camins per arribar allà on volem i no tots els nostres alumnes han de seguir el mateix, però segur que de mica en mica hi aniran arribant, si tenim clar allà on els volem portar.

24 Què s'ha d'aprendre a l'escola primària?

7. Per acabar, un missatge positiu: si sabem el que volem fer amb els nostres alumnes en acabar la primària: *fer-los ciutadans responsables*, si sabem com fer-ho: *ensenyant sobretot coneixements actitudinals i procedimentals*, i n'estem segurs i convençuts, no ens costarà gaire convèncer els nostres opositors, ja siguin pares, inspectors, l'Administració o qui sigui. Molts mestres tenim al damunt molts anys de feina diària a l'aula i a les escoles, hem estat al dia de tots els moviments innovadors en l'educació i sabem que cap model no és únic i salvador, que picant una mica de cada un i amb la nostra motxilla d'anys de feina ben feta podem estar segurs del que fem, perquè des de fora ens vulguin dir què hem d'ensenyar i com. El sentit comú de molts mestres ha estat la base de molts moviments innovadors, i pensem que molts d'ells sempre s'han aplicat sense el suport del sistema dominant en aquell moment. Ja sabem que cada dia l'Administració ens vol uniformar molt més: decrets, normatives d'inici de curs, proves, competències bàsiques..., però els mestres sempre hem sabut fer sobreviure aquest sentit comú, tan bàsic per als que volem ensenyar, i sempre ens hem sortit de totes les pressions externes; per què no ho hem de fer també ara?